

LMJ kap Bûn-jî Kái-kek

Max Lu

Chhiáⁿ mñg lí kám-chai chòe-kín pah-góa-nî lâi, sè-kài siāng lóng-chóng û jôaché kok-ka sit-si bûn-jî kái-kek? Pau-koat Au-chiu ê Tek-kok, Belgium, Hô-lân, Denmark, Portugal, Spain; Bí-chiu ê Pa-se, A-chiu ê Hân-kok, Jit-pún, PRC(Pian-chiá chù-bêng:People's Republic of China, chiū-sí Tiong-hôa Jîn-bîn Kiōng-hô-kok), Oát-lâm, Má-lâise-a. Hui-chiu iâh-û ñng ê kok-ka. Australia, New Zealand ñng kok mā teh piâⁿ-miâ tùi Eng-kok ê Eng-bûn kái chhut lâi hû-háp in ka-kî kok-ka bûn-hòa hêng-thài ê Eng-bûn; chóng-kiōng û chhiau-kòe 31 ê kok-ka teh sit-si bûn-jî kái-kek.

500 nî chêng ìn-soat ki-hâi ê sin hoat-bêng, sú-tit Má-teng Lõ-tek hoat-khí ê “Chong-kàu kái-kek” ê-tàng sêng-kong. Chú-iàu ê gôan-in chiū-sí Sèng-keng ê-thang tōa-liōng ìn-soat; m̄-bián koh siū sîn-chit jîn-gôan êng chhiú chhau, êng chhiú siá ê khòng-chè. It-poaⁿ phór-thong ê kàu-iú ê-tit-thang ka-kî thák Sèng-keng. Chong-kàu tìsek ê kái-soeh-kôan tùi Kû-kàu sîn-chit jîn-ôan ê chhiú-té tháu-pàng--chhut--lâi. Chiú án-ni, cháu chhut lâi Sin-kàu. È-tàng kóng, ìn-soat-ki ê-thang ìn Sèng-keng, hõ tàk lâng ka-kî thák Sèng-keng, ka-kî tòk-lip phòaⁿ-tòan su-khó kàu-gí, che chiū-sí Má-teng Lõ-tek chong-kàu kái-kek sêng-kong ê gôan-in.

Bûn-jî kái-kek tî 21 sè-kí khòaⁿ--khí--lâi, kap ìn-soat ki-khì ê hoat-bêng û ôan-chôan kâng-khóan ê kong-hâu, beh hõ it-poaⁿ jîn-sû ê a-tah-mah m̄-bián koh chài siû kû thé-chè khòng-chè, chiū-sí kóng, múi chit ê lâng lóng thang khò ka-kî ê phòaⁿ-tòan, sî t ùi ìn-soat-ki hoat-bêng í-âu, koh-chài chit-piàn ê su-siúⁿ kái-hòng.

Chit kù ôe sî án-chóáⁿ kóng? Hân-kok lâng 400 nî chêng tiôh í-keng hoat-bêng pheng-im ê bûn-jî, siûⁿ beh kiàn-gí hong-kiàn chè-tô ê ông-kok hùi-tû Hân-jî. Kap koaⁿ-liâu thé-chè tîⁿ 400 nî kû liáu-âu, hó ka-chài ê-tit-thang khai-sí sú-iöng phin-im bûn-jî. Oát-lâm iâ-sí tiôh ài tán ông-tiâu chè-tô siau-biât, chiah ê-tàng hùi-tiâu Hân-jî, kái-chò sú-iöng pheng-im bûn-jî .

Lâi khòaⁿ kû Tiong-kok Hân-jî kái-kek ê lèk-têng: Tî Sòng-tiâu sî-tâi, Têng Siau tiôh khai-sí phoe-phêng Hân-jî kóng, “Gôa-kok ê khiáu, châi bûn-su kán-tan, sô-í kín; Tiong-kok ê hôan-lân, châi bûn-su hôan, sô-í bân.” Koh-chài lâi, tî Bêng-tiâu sî-tâi, Thian-chú-kàu ê thôan-tô-sû

Tâiôanjî Tê 5 kî p.13

> n-chìn pheng-im bûn-jî, hõ in thang iöng pí-kàu khah pîn-tôaⁿ tiôh òh ê-hiáu Hân-gí(jú pîn-tôaⁿ ê pân-hoat, chiū-sí jú û hâu-lút). Kàu Bóan-chheng, kà u Bîn-kok, kàu PRC sit-chè khòng-chè Tiong-kok, chiū hùi-tû Bûn-giân-gú ê sú-iöng, iâ pìⁿ chhut lâi Kán-siá-thé ê Hân-jî. Kì-

tit lî-ek kai-chàn sô tâu-hâng tháu-pàng--chhut--lâi ê hâng-bòk chiū-sí hòng-khì Hân-jî bûn-giân-gú, it-poaⁿ sú-iöng ê bûn-jî kái-chòe Hân-jî pêh-ôe-gú; khó-sioh iáu-kû bôe-thang hùi-tû Hân-jî.

Chôan sè-kài jîn-hô kok-ka nâ-chún beh sit-si bûn-jî kái-kek, lóng-sí

kái-chò pheng-im bûn-jî; lóng-sí kâ kû thé-chè m̄-sí pheng-im hêng-sek..ê hùi-tû tiâu. Úi sím-mih lóng-sí án-ni ê kái-hoat? Gôan-in chiū-sí: Jîn-lüi í-keng û chhiau-kòe 10 bân-nî kóng-ôe ê lèk-sú, tân-sí siá-jî chit-hâng keng-giäm chí-û 6-chheng nî nâ-tiâⁿ. Kóng-ôe sî úi tiôh beh

liân-lòk, siūⁿ-beh chheng-chheng chhó-chhó kā gôan-ì thôan--chhut--khì, hō thiaⁿ--tiòh ê lâng chiap-siu tiòh gôan-ì. Bûn-jī ê kì-chāi iā-sī ūi-tiòh beh chheng-chhó ê ko-thong, hō thêh-tiòh bûn-kó ê lâng chiap-siu tiòh gôan-ì. Kun-kù hiān-iú ê gí-giân-hák, bûn-jī-hák ê bûn-hiàn tù-chok, tâi-to-sò lóng-sī chû-tiuⁿ jîn-lûi beh piáu-tát ì-sù, sī seng iōng siaⁿ-im hêng-thài lâi piáu-tát, bûn-jī sī thêh-lâi hòk-bû kháu-gí ê kang-kû, bûn-jī nā-sī kiâⁿ pheng-im bûn-jī ê châu-hiòng, siāng êtit-thang piáu-tát chhut-lâi

siōng-sûn ê gôan-ì, hō chiap-siu tiòh ê lâng khah bē gõ-kái.

Kun-kù PRC Siā-hôe-kho-hák-íⁿ Gí-giân gián-kiù-só Lû Sô-tiúⁿ tùi Hán-jī ê ì-kiàn: Hán-jī kái-piàn kàu Kán-thé-jī ê tê-pô put-kò sī kái-siān i tî piáu-bîn siōng ê chèng-thâu nā-tiâⁿ, beh chin chiâⁿ kái-koat bûn-tê iā-sī tiòh à i pìⁿ pheng-im bûn-jī. PRC chin chá tiòh ūi Hán-gí siat-kè hó Hán-gí pheng-im(kì -liòk Pak-kiaⁿ kháu-im ê phô-thong-öe), khó-sioh iáu-kú siū hân-chè tî hiān-iú ê siā-hôe thé-chè, iáu

tiòh koai-koai-á sú-iōng kán-thé Hán-jī.

Tàu-té bûn-jī kái-kek ū jôa khùn-lân?

Lâi khòaⁿ lán Tâi-ôan ê chêng-hêng. Kàu-iòk-pô iáu m̄-káⁿ tín-tâng thôan-thóng ê Hán-jī. 50 nî lâi keng-kòe sú-iōng-chiá ê éng-hióng, gôan-pán ê Pak-kiaⁿ-gí í-keng sī piàn-chò Tâi-ôan-hòa ê Mandarin. Tàu-té lán sī beh ún-chún chèng-hú koaⁿ-ôan ngē sak PRC ê Hán-gí pheng-im, á-sī beh éng Tâi-ôan hák-chiá khai-hoat--chhut--lâi ê Thong-iōng pheng-im?

Khòaⁿ--khí--lâi, gōng-gōng-á teh lāp sòe-kim ê Tân-ôan-lâng iáu-kú to koai-koai-á siá Hôan-thé Hán-jī, kàu-taⁿ thâu-khak iáu bô-thang kap sè-kài siōng kî-tha ê jîn-lûi sio-siâng iōng phin-im bûn-jī su-khó; gôan-châi teh sú-iōng tô-hêng bûn-jī ê Hán-jī su-khó.

Hóan tñg-lâi khòaⁿ chin chá tiôh oåh tî Tân-ôan, bô siü tiôh Hán-gí Bûn-giân-gí sok-pák ê hû-lú, á-sí lô-hàn-kha-á. Chá-chá tî 1885 nî, in tiôh û sú-iōng phin-im bûn-jī ê pò-chóa thang khòaⁿ, thang thák, û phin-im bûn-jī thang siá. Hiän-châi Tân-ôan bîn-kan iâ û LMJ Gián-síp-hôe teh thuï-kóng chit-khóan ê Tân-gí LMJ. Iōng Tân-gí-hòa ê Pak-kiaⁿ-gí kóng, Tân-ôan-lâng sî m sî “hui-chhâng sian-chín?”

Chhiáⁿ kok-ûi chhôe 1, 2 tiám cheng kú ê sî-kan, khì chheh-kiòk, khì tô-su-kóan kiâⁿ-kiâⁿ--leh, péng kúi pún á gí-giân-hák, bûn-jī-hák ê jîp-mñg-chheh bóng khòaⁿ. Mbián liáu lí chit kang ê sî-kan, pó-chèng lí ê a-tah-mah bē koh chài sî khõng-kú-lí..ê, ê khah û ka-kî ê su-khó kap khòaⁿ-hoat, bô koh chài gōng-gōng-á tòe lâng kiâⁿ. Che chiü-sí siáⁿ-sû bûn-jī kái-kek ê-tàng tòa-lâi su-sióng kái-kek.